

Варто зазначити, набуває особливої актуальності забезпечення криптобезпеки при здійсненні операцій на ринку криптовалюти, що є перспективним напрямком подальшого дослідження.

Список використаних джерел:

1. Ринок криптовалют як система / В. Г. Сословський, І. О. Косовський // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2016. – Вип. 2. – С. 236-246. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2016_2_24
2. Що таке Bitcoin і криптовалюта? [Електронний ресурс] // Bitcoin Security. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://bits.media/chtotakoebitcoin>.
3. Лубенець І. Огляд цифрових криптовалют [Електронний ресурс] / Блог експертів про фінанси – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://www.prostoblog.com.ua/lichnye/byudzhets/obzor_tsifrovyyh_kriptovalyut.
4. Молчанова Е., Солодковський Ю. Глобальна сервісна природа сучасних криптовалют // Міжнародна економічна політика. – № 1. – 2014. – С. 60 – 79

ОЦІНКА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА ЯК СКЛADOVA УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ РИЗИКАМИ БАНКУ

*Момот Т. В., д-р екон. наук, професор, Макарова А. В., магістр,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Оцінка кредитоспроможності позичальника є важливою складовою управління кредитними ризиками банку. Кредитоспроможність позичальника у зарубіжній та вітчизняній банківській практиці завжди була і залишається одним з основних критеріїв визначення доцільності встановлення кредитних відносин з клієнтом.

Загальноприйнятим є підхід щодо визначення кредитоспроможності (платоспроможності) як здатність позичальника (контрагента банку) повністю та у визначений строк розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями, тобто це наявність у позичальника передумов для проведення кредитної операції і його спроможність повернути борг у повному обсязі та в обумовлені договором строки. Оцінка кредитоспроможності позичальника здійснюється з метою оцінки кредитного ризику та виявлення джерел погашення позичальником відсотків і заборгованості за кредитом.

Нормативно здійснення оцінки кредитоспроможності позичальника закріплено у Положенні про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, затвердженого постановою Правління Національного банку України № 351 від 30. 06. 2016 р. Положення визначає порядок оцінки банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями за підходами, що ґрунтуються на принципах і рекомендаціях Базельського комітету з банківського нагляду, включаючи застосування компонентів кредитного ризику (EAD – експозиція

під ризиком, PD – імовірність дефолту боржника/контрагента, LGD – втрати в разі дефолту).

Банк забезпечує повну та адекватну оцінку кредитного ризику під час здійснення розрахунку розміру кредитного ризику за активом як на індивідуальній, так і на груповій основі; установлює для боржника / контрагента економічно обґрунтовані періодичність та розмір сплати ним боргу.

Необхідність оцінки кредитоспроможності позичальника обумовлюється рядом причин, а саме: законодавчо закріпленою вимогою здійснення оцінки кредитоспроможності при наданні кредиту позичальнику, потребою в зменшенні кредитного ризику та обсягу протермінованих позик у кредитному портфелі, для прогнозування здатності позичальника в майбутньому сплатити зобов'язання, реалізації поставлених господарських цілей позичальником та кредитором.

Під час оцінки кредитного ризику банк враховує мету проведення боржником кредитної операції та її відповідність профілю його господарської діяльності; ступінь взаємозв'язку банку з боржником / контрагентом, включаючи наявність розрахункового рахунку в банку, разові відносини тощо; наявну інформацію про боржника / контрагента, у тому числі публічну; інформацію щодо зловживань і шахрайства; репутацію боржника/контрагента; якість менеджменту; відносини боржника/контрагента з іншими банками-кредиторами /контрагентами, у тому числі його кредитну історію; макро- та мікроекономічні фактори, що впливають на фінансовий стан та/або бізнес-діяльність боржника/контрагента, поточний стан економіки, стан галузі, до якої належить боржник/контрагент, включаючи його спроможність виконувати свої зобов'язання перед банком, іншими банками-кредиторами/контрагентами, залежність діяльності боржника/контрагента від (специфічних) ринків постачання / збуту продукції/послуг, фактори ризику, пов'язані з об'єктом кредитування тощо; усю наявну інформацію, необхідну для здійснення банком адекватної оцінки кредитного ризику, у тому числі достовірну фінансову звітність боржника/контрагента; схильність боржника/контрагента до діяльності в нових, високоризикових сферах діяльності тощо; ступінь впливу групи юридичних осіб під спільним контролем або групи пов'язаних контрагентів на фінансовий стан боржника – юридичної особи; прогноз макро- та мікроекономічних факторів, ринкових умов, що впливають на майбутні умови діяльності боржника / контрагента та можуть погіршити його здатність виконувати свої зобов'язання перед банком, зокрема, очікувані: підвищення процентних ставок, збільшення рівня безробіття, зміни в правовому, економічному або технологічному середовищі функціонування боржника / контрагента, зниження попиту на товари / послуги боржника / контрагента;

Вітчизняні методики оцінки кредитоспроможності позичальника здебільшого базуються на розрахунку фінансових показників, які розраховуються на підставі даних фінансової звітності за останній звітний період, в той час як використання якісних характеристик позичальника (ділова репутація, стан фінансової звітності, характеристика бізнесу, аналіз

зовнішнього середовища) є другорядним. Найпоширенішим недоліком у діяльності банків з питання оцінки кредитоспроможності є відсутність достатнього інформаційного забезпечення про поточний фінансовий стан позичальників, відсутність навичок критичної оцінки об'єктивності фінансової звітності.

Зарубіжні методики здебільшого є неадаптованими до вітчизняної економіки та не враховують ряд важливих умов, в яких працюють українські підприємства, а саме: особливості в системі бухгалтерського обліку і податкового законодавства, вплив інфляції на формування показників діяльності підприємства, галузеву приналежність підприємства, специфічність національного ринку та інше.

Під час оцінки кредитного ризику банк ураховує надійність та стабільність платоспроможності боржника / контрагента, зіставлення розміру боргу боржника / контрагента, валюти та строків погашення боргу з обсягами його діяльності, очікуваними грошовими потоками, що генеруватимуться такою діяльністю, позитивний досвід щодо фактичного стану виконання укладених боржником контрактів, спроможність контрагентів боржника/контрагента забезпечувати виконання зобов'язань перед ним тощо.

Таким чином, за результатами оцінки кредитоспроможності банку з дотриманням принципу обережності банк забезпечує мінімізацію кредитного ризику. Зокрема, щодо отриманого банком забезпечення є об'єктивні докази існування (наявності); доступності; оцінки ринкової вартості; страхування; контролю банком за належністю стану, схоронністю, вибуттям / заміною забезпечення; можливістю відчуження забезпечення на користь банку.

Список використаних джерел:

1. Кредитний ризик комерційного банку : [навч. посібник] / [Вітлінський В. В., Пернарівський О. В., Наконечний Я. С., Великоіваненко Г. І.] / За ред. В. В. Вітлінського. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2000. – 251 с.
2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
3. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання: монографія / А. О. Єпіфанов, Н. А. Дехтяр. Т. М. Мельник, І. О. Школьник та ін. / За ред. доктора економічних наук А. О. Єпіфанова. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – 286 с.